

Impuls de l'avaluació en el tercer sector social

Accions per a la millora de l'avaluabilitat dels programes socials i la incorporació de l'avaluació a les entitats socials

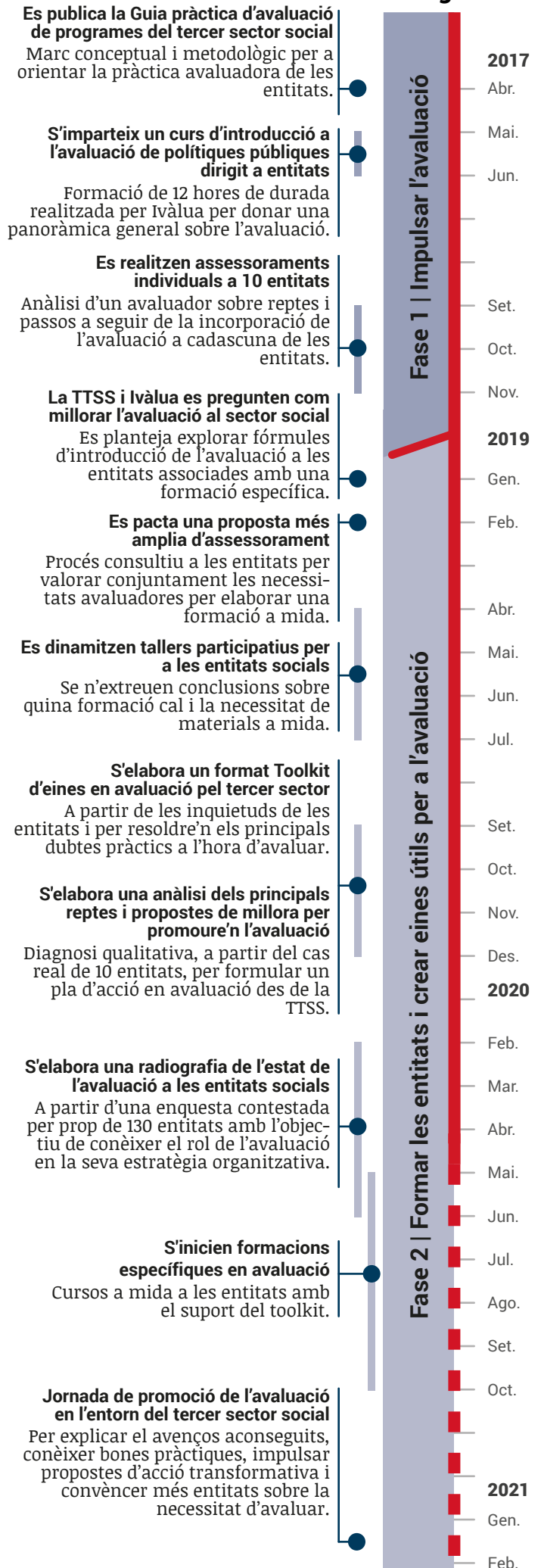
L'assessorament d'Ivàlua a la Taula d'entitats del Tercer Sector Social iniciat el 2017 es va convertir en una col·laboració estable amb l'objectiu de promoure l'avaluació a les entitats del tercer sector social. Les activitats se centren sobretot en una tasca de sensibilització sobre la necessitat i els avantatges d'avaluar programes d'intervenció social i introduir l'avaluació de forma sistemàtica en el si de les entitats.

S'ha treballat conjuntament en una estratègia que planteja accions amb una lògica d'anar aprofundint, des de la perspectiva més global fins a la seva aplicació més pràctica, en les diferents necessitats d'entitats socials molt diverses. Aquestes accions consisteixen en sessions de sensibilització, tallers formatius, anàlisi d'entitats i eines pràctiques que responen a les peculiaritats del teixit del tercer sector social. A més, s'ha dut a terme una diagnosi qualitativa sobre l'estat de l'avaluació en el tercer sector amb l'objectiu de palesar en quina mesura i intensitat les entitats incorporen l'avaluació i quins són els principals reptes que afronten per poder-ho fer de forma sistemàtica.

Policy Brief

Assessoraments

Cronograma

Assessorament

Per què és necessari?

El tercer sector social és el conjunt d'entitats sense afany de lucre que treballen per la inclusió i la cohesió social, amb especial atenció als col·lectius més vulnerables de la societat. Es tracta d'un teixit d'entitats que realitzen tasques d'interès públic i que tenen una importància crucial en donar resposta a les necessitats socials. Per aquest motiu, l'avaluació dels seus programes és clau per saber en quina mesura s'està donant resposta a aquestes necessitats i, per tant, per a millorar l'impacte de les iniciatives que posen en marxa les entitats.

Assessorament encarregat per
Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya (TTSS)

Àmbit
Entitats del tercer sector social de Catalunya

Objectiu
Millorar l'avaluabilitat dels programes socials i la incorporació de l'avaluació a les entitats socials

Assessorament finançat per
**Generalitat de Catalunya
Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector i les Cooperatives / Economia Social
Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social**

Assessorament realitzat per
Ivàlua

Equip de treball
**Jordi Sanz (coordinació),
Neus Martí i Carla Cordocillo**

Segons dades del Baròmetre del Tercer Sector Social corresponent a l'any 2018, les entitats socials que agrupa la Taula d'entitats del Tercer Sector Social (TTSS) atenen al voltant d'1.584.000 persones a Catalunya, compten amb el suport i la col·laboració de 559.000 persones sòcies, amb més de 5.630.000 donants i 367.000 persones voluntàries, i ocupen 87.800 professionals. La seva activitat econòmica, propera als 3.000 milions d'euros, suposa l'1,37 % del PIB de Catalunya.

Aquestes xifres ens donen una aproximació de la importància d'un sector que és clau en la resposta que dona a les necessitats socials, i més en un context com l'actual, així com en la provisió de serveis per part de les administracions públiques.

Tanmateix, un dels principals reptes del tercer sector és, precisament, el fet de poder objectivar la qualitat dels programes que gestiona. Això implica introduir

l'avaluació com a instrument de retiment de comptes pel que fa als resultats de les seves intervencions. Amb l'avaluació es genera coneixement sobre els programes i serveis, com a element per la seva millora contínua i per a mitigar les problemàtiques socials ateses.

Això no obstant, aquest canvi estratègic no es pot portar a terme d'un dia per l'altre. S'ha de produir d'una forma gradual i paulatina, adaptant-se a l'heterogeneïtat i necessitats específiques de les entitats que componen el tercer sector social; amb dimensions, tipologies i velocitats en la incorporació de l'evidència i l'avaluació molt diverses.

Aquest canvi s'ha de fer, a més, de manera estructural i decidida. I aquesta és l'aposta estratègica que ha fet la Taula d'entitats del Tercer Sector Social en aquest sentit des de l'any 2017 en col·laboració amb Ivàlua.

Procés

Com s'ha realitzat?

Conèixer de ben a prop les problemàtiques i els reptes que afronten les entitats socials és la base per a introduir l'avaluació al seu funcionament intern. Això permet dissenyar un itinerari útil i efectiu de millora per a incorporar l'avaluació, amb aplicacions pràctiques i que inclogui materials formatius adaptats als dubtes i inquietuds que tinguin les entitats en el seu dia a dia, amb l'acompanyament d'Ivàlua.

Eines pràctiques disponibles per a les entitats

Guia pràctica d'avaluació de programes del tercer sector (2017)

Recurs d'introducció a l'avaluació per a les entitats socials, realitzat per Ivàlua (consultar a ivalua.cat).

Toolkit d'avaluació (2019)

Eines per resoldre dubtes bàsics formulats com a preguntes i respostes, disponible des de 2019 (consultar a tercersector.cat).

Accions de coneixement de les necessitats del tercer sector i de sensibilització i formació en avaluació

Assessoraments a 10 entitats del tercer sector social (2017)

Dinamitzats per analistes experts i amb la participació de membres de les entitats.

Anàlisi integral dels 10 assessoraments (2019)

Detecció de la necessitat de crear recursos més introductoris i per temàtiques concretes.

Seminaris restringits a entitats (2019)

Coneixement de problemàtiques comunes i inquietuds compartides arran de debats útils i enriquidors.

Diagnosi de l'estat de l'avaluació al tercer sector social (2020)

Generar coneixement sobre el rol de l'avaluació en el tercer sector social, realitzant propostes de canvi (consultar a ivalua.cat).

Cicle de webinars aplicats a l'avaluació d'intervencions socials (2020)

Formacions a entitats del tercer sector remarcant el potencial de l'avaluació aplicada a intervencions socials, així com les seves especificitats.

Generació de propostes d'avaluació de les entitats socials participants

Despertar l'interès en l'avaluació perquè s'incorpori en l'organització i generar més demandes d'avaluació útils per a la millora de l'acció social.

Actuacions

Quines passes calen per consolidar l'avaluació en el tercer sector social?

La promoció conjunta de la Taula del Tercer Sector Social i Ivàlua aposta per actuacions que empoderin les entitats mitjançant la generació d'instruments per a l'avaluació adaptats al tercer sector, així com accions de formació i de sensibilització.

La actuacions derivades de la col·laboració entre la TTSS i Ivàlua suposen donar un pas endavant en tres fronts principals:

- Analitzant els principals reptes de l'avaluació en el tercer sector social.
- Assenyalant-ne les possibles solucions.
- Donant eines pràctiques per a les entitats que vulguin iniciar-se en l'avaluació de programes socials.

Actuacions d'assessorament realitzades a les entitats socials

Anàlisi dels assessoraments realitzats a entitats socials el 2017

L'estudi en profunditat té la finalitat de situar cada entitat respecte la viabilitat de realitzar alguna avaluació dels programes i serveis que presten. Aquesta anàlisi inclou lliçons i aprenentatges generals, així com els principals reptes que afronta el tercer sector social per a introduir l'avaluació de forma sistemàtica en el si de les diferents entitats que el componen.

Seminaris pràctics d'aplicació de l'avaluació a entitats socials seleccionades

Aquests seminaris restringits es duen a terme amb aquelles entitats que han mostrat interès amb l'objectiu de concretar quins són els propers passos (i els respectius terminis) per tal d'avaluar el programa que els sigui d'interès. A través d'aquests seminaris es posa en contacte una persona experta en avaluació i professionals de les diferents entitats, per tal que, de forma molt aplicada i pràctica, cada entitat es pugui emportar al final del seminari una pauta clara de les accions a emprendre per avaluar un programa d'interès, així com l'horitzó temporal per fer-ho.

Elaboració d'un Toolkit en avaluació adaptat a les necessitats de les entitats del tercer sector social

Aquest recull d'eines pràctiques aplicades al tercer sector social, complementa la Guia pràctica d'avaluació de programes del tercer sector social, publicada per Ivàlua, tot dotant a les entitats, ja siguin grans o petites, d'instruments pràctics per sistematitzar la pràctica de l'avaluació en el si de la seva organització. El toolkit està compost per un total de 10 preguntes clau provinents de les necessitats detectades en les dues activitats precedents.

Toolkit

Eines pràctiques desenvolupades per contestar preguntes clau d'avaluació

1. Com puc elaborar una teoria del canvi?
2. Com puc construir indicadors per una avaluació?
3. Com puc elaborar una anàlisi de necessitats socials?
4. Com puc recollir percepcions i experiències en avaluació?
5. Com puc dissenyar un programa amb enfocament de gènere?
6. Com puc formular bones preguntes d'avaluació?
7. Com puc identificar la finalitat d'una avaluació?
8. Com puc dissenyar intervencions basades en l'evidència?
9. Com puc avaluar emprant mètodes participatius?
10. Com puc incorporar els resultats d'una avaluació a la presa de decisions?

Diagnosi de l'estat de l'avaluació al tercer sector social, l'any 2020

La diagnosi parteix d'una enquesta realitzada a 127 entitats del tercer sector social i membres de les federacions de la Taula d'entitats del Tercer Sector. L'enquesta, consisteix en 28 preguntes sobre qui es fa càrrec de l'avaluació dins les entitats, què entenen per avaluació, quins factors en limiten la pràctica, què caracteritza aquesta pràctica i com es podria impulsar i millorar.

Sèrie de webinars de promoció de l'avaluació entre les entitats del tercer sector social

La sèrie consta de webinars d'una hora de duració, realitzats per Ivàlua durant els mesos de setembre i octubre de 2020, amb el suport de la Taula del Tercer Sector i la col·laboració de 5 entitats, a càrrec del component pràctic de cada webinar. Els temes abordats són: l'elaboració d'una teoria del canvi, la incorporació de l'evidència al disseny de programes, el disseny d'indicadors, la incorporació de la perspectiva de gènere en l'avaluació i la incorporació de la participació.

Seminari restringit a la Taula del Tercer Sector

Formació específica i de caràcter pràctic, realitzada a l'equip tècnic de la Taula del Tercer Sector el mes de setembre de 2020, amb la finalitat d'enfortir les seves capacitats d'avaluació.

ivàlua
Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

L'avaluació al tercer sector social

Reptes i propostes de millora a partir de l'anàlisi de casos

Amb el finançament de:

Institucions membres d'IvÀlua:

Resultats

Quines eines s'han generat?

El resultat principal d'aquestes actuacions ha estat incrementar el coneixement de l'avaluació de les entitats participants, així com empoderar-les amb instruments que permeten adaptar a les seves especificitats organitzatives l'impuls de l'avaluació.

- Les entitats participants en els seminaris restringits elaboren un **full de ruta sobre quins seran els propers passos a emprendre** a nivell intern per consolidar l'avaluació dels seus programes.
- Les entitats poden realitzar aquest exercici a partir de la lectura de l'informe d'anàlisi dels 10 estudis de cas i poden procedir així amb **l'aplicació de les diferents propostes de canvi i millora** que es detallen; des de treballar amb la teoria del canvi de les intervencions fins a la necessitat de comptar amb un sistema robust d'informació.
- Les **eines que incorpora el toolkit per a l'avaluació en el tercer sector social** permeten a les diferents entitats complementar les respostes i dubtes que puguin haver sorgit de la guia en avaluació publicada l'any 2017.
- La **diagnosi sobre l'estat de l'avaluació entrega a les entitats una fotografia de com s'està treballant l'avaluació** al tercer sector i els dona pistes sobre com millorar la seva pràctica. Algunes dades que se'n desprenen són:
 - El 74% de les entitats creuen que l'avaluació s'ha intensificat en els darrers 2 anys.
 - El 90% tenen intenció d'intensificar-la en un futur immediat.
- Una de les maneres de promoure l'avaluació és, sens dubte, la **formació específica**. Mitjançant una sèrie de webinars s'ha aconseguit un increment del coneixement tècnic per part de les entitats participants. El seminari restringit a l'equip de la TTSS ha servit per reforçar les seves capacitats per a continuar promovent una cultura de l'avaluació al tercer sector.

Conclusions de l'enquesta sobre l'estat de l'avaluació al tercer sector

Camí per recórrer

La majoria d'entitats del tercer sector social percep que avalua "força" però en els darrers dos anys ha realitzat entre 2 i 5 avaluacions; una xifra relativament petita si és té en compte el nombre de programes i/o intervencions que gestionen i/o implementen la majoria d'entitats.

Promoure l'avaluació com a repte

La intenció de la gran majoria d'entitats d'incrementar el nombre d'avaluacions en els propers dos anys evidencia que la sensibilització sobre els avantatges d'avaluar ha tingut efecte i deixa un terreny fèrtil per a iniciatives de promoció de l'avaluació, com ara la creació d'un fons, l'impuls d'avaluacions sectorials o l'oferta de serveis d'avaluació per part de la Taula del Tercer Sector.

Destinar recursos per avaluar

Incrementar el nombre d'avaluacions requereix destinar-hi recursos, tant econòmics com humans. Tot i que només un 9% de les entitats disposa d'una àrea o un càrrec específic d'avaluació, el 75% avaluen amb recursos propis. Tanmateix, la gran majoria declara no saber quin percentatge dels recursos destina a l'avaluació. Això significa que aquesta rarament es planifica.

Formar de manera específica

Les entitats demanen tant formació bàsica com formació específica sobre avaluació. Aquesta disposició és una oportunitat per a cercar la

manera de posar al seu abast aquests i d'altres recursos, contribuint així a millorar les seves competències per avaluar i consolidar una cultura de l'avaluació en les respectives entitats.

Avaluar des de l'inici

La manca de coneixement sobre com dissenyar una teoria del canvi o un sistema d'indicadors, així com la completa absència d'avaluacions del disseny, corroboren que manca planificació de la pràctica avaluadora. Per a garantir una avaluació de qualitat és essencial planificar-la amb temps, i fonamentar-la en una teoria de la intervenció, anant més enllà del monitoratge o seguiment d'indicadors.

Seguir fent pedagogia

Malgrat que el 40% de les entitats considera que tenen integrada una cultura d'avaluació, la manca de coneixements específics, la manca de planificació i el nombre d'avaluacions realitzades fan pensar el contrari. A més, aquesta es confon sovint amb la rendició de comptes o la comunicació de resultats.

Dissenyar en base a l'evidència

És necessari continuar vinculant l'avaluació a la generació d'evidències per a la presa de decisions. Quasi el 90% de les entitats voldria fonamentar en major mesura les seves intervencions en evidències, de manera que cal crear les condicions per a què puguin començar a realitzar avaluacions d'impacte, doncs només unes poques s'han animat a fer-ne, de moment.

Aprentatges

Quines propostes de millora se'n deriven?

Les principals recomanacions que es deriven de les actuacions per a l'impuls de l'avaluació en el tercer sector social corroboren la importància dels assessoraments com a eina per conèixer les necessitats del sector i per generar interès en l'avaluació per part de les entitats, aportant-los formació i recursos específics.

Recomanacions

Comunicar els avantatges d'avaluar

L'adopció de l'avaluació com a pràctica sistemàtica en les entitats es pot produir només si aquestes coneixen els avantatges d'avaluar les seves intervencions. Es recomana seguir apostant per actuacions de difusió i sensibilització de l'avaluació en actes propis de les entitats del tercer sector com congressos o jornades. I seguir donant a conèixer el toolkit en avaluació per les entitats del tercer sector que s'ha mostrat de molta utilitat.

Continuar formant a mida les entitats

La diagnosi acurada de l'estat de l'avaluació segons els diferents tipus d'entitats és clau per adaptar el missatge i perfilar la formació en avaluació que requereixen. Per tant, cal seguir explorant quines necessitats específiques de formació tenen les entitats, per tal de continuar potenciant una oferta formativa que els permeti consolidar de manera progressiva i contínua les seves competències d'avaluació.

Impulsar l'avaluació aplicada

L'impuls de l'avaluació en les entitats del tercer sector és més viable si es realitza de forma aplicada a les necessitats específiques de cada entitat. Es recomana aleshores seguir apostant per la formació a mida de les diferents entitats del tercer sector social, a partir de considerar les seves necessitats organitzatives i mida de l'entitat.

Podeu consultar més documentació sobre els assessoraments a ivalua.cat

Assessoraments encarregats per:

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

Assessoraments realitzats per

ivalua ✓
Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques

Amb el finançament de

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies

